

Φρσας Εδθυμάδη - Μενεράκη : Βάζο.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗ

Συνέχεια από την 11η σελίδα

άλλες τις πιο ελλειπτωμένες ποικιλίες πρώτης ύλης, όπως το «Steingut» ή το «Steinzeug» κι' ακόμα την πορσελάνη.

Μέσα σ' αυτήν την ποικιλία θα δουλέψης κάθε φορά για να συνθέσης την ύλη σου. Όπως την θέλεις, όπως ταιριάζει στο έργο που φαντάζεσαι. Θα ρεγουλάρης με (α' αντιπλαστικά στοιχεία) που θα προσθέσης, την πλαστικότητα που σου χρειάζεται και που σου υπαγορεύει ή μορφή και ή σύνθεση του έργου σου. Άκόμα με το είδος των πηλών — και καμμιά φορά και με τους βαθμούς του ψήσιματος σ' ελαστικές αζομιώσεις — θα πετύχης την ύψη και το χρώμα που θέλεις για το έργο, χωρίς χρωμάτιμα και γυαλίστρα.

Ύστερα το μοντελάρισμα στο χέρι ή το δούλεμα στον τροχό με την άπειρα (πρωτοπικότητα) αυτής της δυσκολοχαλίνωτης ύλης, που εύκολο είναι είτε να την προδώσης είτε να προδοθής απ' αυτή.

Στο πιο άπλο σχήμα, μιας κοινής κούπας στον τροχό, που μάς είχε δοθή για θέμα, ο καλλιητής μου Obsieger ανάμεσα σ' εκατό κούπες φαινομενικά απάλλαχτες έφικνε και διέλεγε μια ή δυό μόνο σαν τέτοιες που μπορούσαν να θεωρηθούν τεχνικά κι' αισθητικά άρτιες. «Βιμενικάτά-πληκτος βλέποντας, από την σφή κριτική και ανάλυση, τις άπιστευτες διαφορές που μπορούν να υπάρξουν στις αναλογίες των «καθ' έκαστα μερών» μιας κούπας, στο τέλειωμα του χείλους, στην ευαισθησία της κοιλότητας και της εξωτερικής καμπύλης, στην ύψη και στο βαθμό της αδρότητας της «επιδερμίδας» της, στα τόσα άλλα άπλυτα άδιόρατα στο άνε ιδίκευτο μάτι τεχνικά κι' αισθητικά της στοιχεία. Μόνο ή σύγκριση με μια πανάρχαιη Κινεζική κούπα σου έδινε το ύψηλό παράδειγμα της άληθινής κεραμικής.

Και μετά τα «καλούπια», με τους βασιανιστικούς προϋπολογισμούς της λειτουργίας των «κομματιών» του. Μετά το «πάτημα». Το ξεκαλούπωμα. Το στέγνωμα. Κι' ύστερα (πέρα από την τερακινάτα που μπορείς να σταθής, αν το θέλεις κι' αν του πάη του έργου σου), είναι το τεράστιο πρόβλημα της «γυαλίστρας». Είναι μια μικρή επιστήμη τούτο δω το θέμα, το «γυάλωμα της επιφάνειας» του πηλού.

Ο ολοκληρωμένος, ο αισθαντικός, ο θρησκευτικός συνεπής στη δουλειά του κεραμιστής κάνει μόνο του τις γυαλίστρες του. Δεν είναι μόνο μια από τις πιο μεγάλες χαρές του αυτό. Είναι και προϋπόθεση για να φτάση στο γνήσιο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα.

Όσο και να διαλέξης από τις έτοιμες στο εμπόριο γυαλίστρες, ποτέ δεν μπορείς να δώσεις με αυτές εκείνο που μπορεί να πετύχης το χέρι σου κάτω από την εμπνευσση της καρδιάς σου και του καλλιτεχνικού σου οράματος. Μεγάλο γένος οι γυαλίστρες. Διαφανείς, άδιαφανείς (opak) και ήμιδιαφανείς, γυαλιστερές, θαμπές (mat). Ύστερα «ώμες» (rohglazuren) και ψημένες (fritten) κλπ. Και μέσα σ' αυτές τις κατηγορίες άπειρες είναι οι παραλλαγές που μπορεί να πετύχης. Άσε τα νόμιμα effets της φωτιάς: τα «craquelés», τα effets της reduction, της «ροής» των χρωμάτων, και τα άλλα.

Μέσα σ' αυτό το γένος, σ' αυτό τ' άπειρο πλήθος των παραλλαγών, δουλεύοντας και ξαναδουλεύοντας, δοκιμάζοντας και ξαναδοκιμάζοντας κάθε φορά, χωρίς κανένα «φρένο» στο μόχθο σου, θα βρής εκείνο που θα ταιριάζη στο συγκεκριμένο έργο σου και που θα σου δώση την χαρά της καλλιτεχνικής ολοκλήρωσης σου.

Όλα αυτά, τα κατ' ανάγκην τόσο γρήγορα ειπωμένα, λέγονται για να βασίσω τούτη δω την, όπως πιστεύω, άπλη και άδιάβλητη θέση: πώς

είναι αδύνατο να μιλάμε για δημιουργία μιας νεοελληνικής κεραμικής τέχνης αν δεν δημιουργήσουμε μια φρουρά από καλλιτέχνες κεραμιστές που πρώτα απ' όλα θα σπουδάσουν και θα κατακτήσουν το «μετιέ».

Να δημιουργήσουμε λοιπόν, άληθινούς κεραμιστές καλλιτέχνες. Και γι' αυτό χρειάζεται σχολή. Αυτή είναι ή αναπόδραστη και άσάλευτη βάση του όλου θέματος. Μια σχολή ώπλισμένη με τα μέσα και το προπαισμένο διδακτικό — τεχνικό, επιστημονικό και καλλιτεχνικό — προσωπικό.

Από κει και πέρα:

Από κει και πέρα ή νεοελληνική κεραμική θα γεννηθί από τους νεοελληνες κεραμιστές καλλιτέχνες, από την ελληνική τους ψυχή κι' από την ελληνική τους ματιά. Χωρίς συνταγές και κοσμοθερίες απ' αυτές που την ρηχή ήθογραφία και την έπιφανειακή λαϊκή θεματογραφία την αναγορεύουν σε ήγερές και έπικίνδυνες όρολογίες «ελληνικό της τέχνης», «τέχνη με βρσομάνια την ελληνική λαϊκή παράδοση» και τα παρόμοια, που μόνο θολούρα προκαλούν στο δύστηνο τόπο μας, όπου καταντά ή ζήτηση να έχουν την βαρύνοουσα γνώμη (!) σε θέματα που δεν τους φτάνει να τους χαρίσης μια ζωή άλόκληρη στοχασμού, πόνου και μόχθου.

ΦΡΟΣΩ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ - ΜΒΝΕΓΑΚΗ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗ

Συνέχεια από την 5η σελίδα

δεν άρκοιιν να κάνουν τα μεγάλα έργα και γι' αυτό δεν περιορίζονται, πουθενά. Η κεραμική σ' αυτό τους έδωσε τις περισσότερες ευκαιρίες έκφρασης. Τεχνικά ή διαφορά του μελανόμορφου από τον έρυθρόμορφο ρυθμό ήταν μικρή. Στόν πρώτο οι μορφές ζωγραφίζονται με μαύρο χρώμα και βάθος μένει το χρώμα του πηλού. Στόν έρυθρόμορφο οι μορφές διατηρούν το χρώμα του πηλού, το έρυθρόπο ζεστό χρώμα του ψημένου πηλού, ενώ ζωγραφίζεται το βάθος με γλαού. Στις μορφές που καλύπτονται τα άγεια ή διαφορά ήταν σημαντικώτερη. Στόν μελανόμορφο ρυθμό οι μορφές έχουν κάποια σκληρότητα, μια άκίνησία, μια ίερατική ασυτήρητητα. Στόν έρυθρόμορφο έπηρεασμένοι οι τεχνίτες και από τις κατακτήσεις της πλαστικής δίνουν στις μορφές ευκίνησια, ραδιούτητα, έλευθερία, ζωή. Την ίδια πορεία ακολουθεί και το ίδιο το σχήμα των άγγειων. Στόν μελανόμορφο ρυθμό χαρακτηριστικό του άγγείου είναι ή στερεότητα, ή άσφαλεια, ή βαρύτητα. Στόν έρυθρόμορφο γίνεται ή λεπτότητα, ή ελαφρότητα, ή καθαρότητα. Τα ίδια τα άγγεια ζούν την ζωή των μορφών τους.

Ο μεγάλος 5ος αιώνας, έδωσε τα πιο σημαντικά δείγματα των κατακτήσεων της κεραμικής και της άγγειογραφίας. Η θρησκευτική έλευθερία των Έλλήνων έδινε την ευκαιρία στους τεχνίτες των άγγειών να χρησιμοποιήσουν όπως θέλουν τους θεούς. Τους έπέτρεπε να τους άρνήουν στην έπικοινωνία των ανθρώπων. Και αυτό γνωρίζει νées έξελίξεις στόν 4ον αιώνα. Στόν 4ον αιώνα που μπορεί κανείς να παρακολουθήσει και την άρχη της παρακμής της άγγειογραφίας. Τώρα οι μορφές έλευθερώνονται από κάθε συμβατικότητα, τα πρόσωπα παρουσιάζονται σε περισσότερες στάσεις. Οι συνθέσεις αυξάνονται, ο άριθμός των προσώπων, ή ποικιλία των κινήσεων και ή ζωρότης των έκφρασεων πλουτίζεται. Άλλά ή έπιρροή της μεγάλης ζωγραφικής είχε καταστρεπτική επίδραση στην διακόσμηση των άγγειών. Το σχέδιο γίνεται αμελέτερο ή σύνθεση χαλαρώτερη και για αντίσπαθμια πολλαπλασιάζονται τα χρώματα, προστίθενται κοσμήματα, γίνεται σπατάλη άγαλλου στον ιστιβίον. Κοιμιά τέχνη δεν μπορεί να ξεπεράση τα όρια της, και ή μίμηση της μεγάλης ζωγραφικής δεν απέδωσε ό,τι πίστευαν στόν 4ον αιώνα ότι θα άποδώσει. Τα άγγεια γίνονται άπλά διακοσμητικά θέματα, άλλα τώρα ή τεχνική τους δεν είναι άρκετά καθαρή, ή άθρόπνη μορφή δεν έχει την θέση που είχε στην προηγούμενη περίοδο. Ο 4ος αιώνας ήταν ο αιώνας της ζωγραφικής και αυτό ήταν ή πρώτη άφορη της παρακμής της άγγειογραφίας. Άλλά ουσιαστικά αυτό που παρακμάζει δεν είναι ή κεραμική. Αυτή είναι πάρα πολύ συνδεδεμένη με τις ανάγκες της ζωής για να χαθί. Ξεπέφτει μόνο ή άγγειογραφία έξαντλημένη και σε άδυναμια να παρακολουθήση την μεγάλη ζωγραφική. Τα άγγεια έξακολουθούν να κρατούν την πρώτη θέση στην ζωή. Άλλά τώρα, όταν κοσμούται, δέχονται ανάγλυφα μοτίβα. Η γραπτή διακόσμηση ύποχαρεί. Άγγεια όμως σε θαυμάσιες φόμες βγαίνουν συνεχώς από τους κεραμικούς φούρνους. Τώρα και ή γραπτή κόσμηση γίνεται έπιμονή έκζήτηση, συνεχής απομάκρυνση από το ουσιαστικό, προσπαθεία να κερδιθούν έντυπώσεις με έντελώς έξωτερικά μέσα. Η άθρόπνη μορφή βυσιάζεται ή γίνεται άπλως διακοσμητικό μοτίβο, χάνει την έσωτερική της άναγκαίετη. Και ή κεραμική γίνεται πάλι μια βιοτεχνία που έρχεται να καλύψη τις ανάγκες της ζωής, χωρίς να μπορεί να έκφραση σ' αυτό την ψυχή του τεχνίτη. Άφου κερθώθηκε να πλησιάζη τον Θεό στόν άνθρωπο και να δώση τόν άνθρωπο σάν Θεό, δεν βρήκε κανένα τρόπο να άνασώσει τις μορφές της. Η έλευθερία της έγινε γρήγορα άσάφεια και ή δύναμη της έγινε στατικός τύπος. Γιατί με την έπιβολή της άθρόπνης μορφής ή άγγειογραφία είχε κερθώση να λυτρώση τόν άνθρωπο από τόν έαυτο του. Τού είχε δώση την δυνατότητα να δη και να γνωρίση τόν έαυτο του στόν κόσμο. Το έλληνικό πνεύμα από τις εικόνες των άγγειών μπόρεσε να μορφώση όχι μόνο την θεολογία του, άλλα και την ανθρωπολογία του. Άκόμη μπόρεσε να μύθη ό,τι ο άνθρωπος είναι δυνατότητα άπειρότητα. Γιατί μπορεί να οργανώνη τόν κόσμο άφου μπορεί να τόν πλουτίσει με μορφές που βγαίνει από την ψυχή του. Μ' αυτό δίνει ένα μάθημα έλευθερίας και εϋθύνης. Γιατί ο άνθρωπος που μπορεί να φτιάχην έναν κόσμο, μπορεί να πάη και την εϋθύνη για να τόν πλουτίσει με έσωτερική ζωή. Και τα έλληνικά άγγεια στις τόσο δυνατές παραστάσεις τους, μάς δίνουν την εικόνα της ζωής. Μιας ζωής χωρίς την άνατολική συμβατικότητα, την Αιγυπτιακή άκίνησια, την νοσηρή προβολή του φανταστικού. Μας δίνουν μια ζωή που ο άνθρωπος είναι κύριος γιατί είναι ο δημιουργός. Και δημιουργός είναι ο άνθρωπος που γνωρίζει την ζωή, γιατί φτιάχνει τόν κόσμο.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ